

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Кафедра соціальної роботи та реабілітації

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан гуманітарно-педагогічного
факультету

Ірина САВИЦЬКА

«   »   2023 р.

«СХВАЛЕНО»

на засіданні кафедри соціальної
роботи та реабілітації

Протокол № 5 від 9 травня 2023 р

Завідувач кафедри

Ірина СОПІВНИК

«РОЗГЛЯНУТО»

Гарант ОП «Соціальна робота»
першого (бакалаврського) рівня

Ірина ДЕМЧЕНКО

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СОЦІАЛЬНА РОБОТА

З СІМ'ЯМИ, ДІТЬМИ ТА МОЛОДДЮ

(назва навчальної дисципліни)

спеціальність 231 «Соціальна робота»

(шифр і назва спеціальності)

освітньо-професійна програма «Соціально-психологічна реабілітація»

(назва освітньо-професійної програми)

факультет гуманітарно-педагогічний

(назва факультету)

розробник Сопівник І. В., завідувач кафедри, д-р. пед. наук, доцент

м. Київ – 2023 р.

1. Опис навчальної дисципліни
«Соціальна робота з сім'ями, дітьми та молоддю»

Галузь знань, спеціальність (спеціалізація), освітній ступінь		
Галузь знань	<u>23 «Соціальна робота»</u> (шифр і назва)	
Спеціальність	<u>231 «Соціальна робота»</u> (шифр і назва)	
Освітньо-професійна програма	<u>«Соціальна робота»</u>	
Рівень вищої освіти	<u>перший (бакалаврський)</u>	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	нормативна	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	2	
Форма контролю	іспит	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	другий	другий
Семестр	третій	третій
Лекційні заняття	30 год.	8 год.
Практичні, семінарські заняття	30 год.	8 год.
Лабораторні заняття		
Самостійна робота	60 год.	104 год.
Індивідуальні завдання		
Кількість тижневих годин:		
аудиторних	4 год.	—
самостійної роботи студента	4 год.	—

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Дисципліна «Соціальна робота з сім'ями, дітьми і молоддю» є нормативною має за мету сформувати у студентів цілісне бачення соціальної роботи із сім'ями, дітьми і молоддю. Головна увага на заняттях приділяється оволодінню уміннями планувати, організовувати та здійснювати соціальну роботу із сім'ями, дітьми і молоддю, вирішення проблем теоретичного і практичного характеру.

У результаті вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти повинні оволодіти такими компетентностями:

інтегральна: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у соціальній сфері або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів соціальної роботи і характеризується комплексністю та невизначеністю умов;

спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

- Знання і розуміння нормативно-правової бази стосовно соціальної роботи із сім'ями, дітьми та молоддю;
- знання і розуміння організації та функціонування системи соціального захисту і соціальних служб для дітей, сім'ї та молоді
- здатність до аналізу соціально-психологічних явищ, процесів становлення, розвитку та соціалізації особистості, розвитку соціальної групи і громади;
- здатність оцінювати соціальні проблеми, потреби, особливості та ресурси дітей, молоді, сімей;
- здатність до надання допомоги та підтримки отримувачів соціальних послуг із врахуванням їх індивідуальних потреб, вікових відмінностей, гендерних, етнічних та інших особливостей;
- здатність взаємодіяти з отримувачами соціальних послуг, представниками різних професійних груп та громад;
- здатність до сприяння підвищення добробуту і соціального захисту осіб, здійснення допомоги та підтримки тим, хто перебуває у складних життєвих обставинах.

3. Структура навчальної дисципліни

«Соціальна робота з сім'ями, дітьми і молоддю»

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	с	лаб	інд	с.р.		л	пр	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1. Соціальна робота із молоддю												
Тема 1. Молодь як специфічна соціально-демографічна група людей	8	2	2			4	8	2				6
Тема 2. Покоління молоді	8	2	2			4	8					8
Тема 3. Діагностика ціннісних орієнтацій та проблем молоді	8	2	2			4	8					8
Тема 4. Технології соціальної роботи із молоддю	8	2	2			4	8		2			6
Тема 5. Соціальні служби для сім'ї, дітей та молоді як інститут реалізації державної молодіжної політики	8	2	2			4	8					8
Разом за модулем 1	40	10	10			20	40	2	2			36
Модуль 2. Соціальна робота із сім'ями												
Тема 6. Сім'я як провідний компонент системи соціального формування особистості	16	4	4			8	16	2				14
Тема 7. Нормативно-правове забезпечення соціальної роботи з сім'ями, дітьми та молоддю	8	2	2			4	8					8
Тема 8. Соціальний супровід сімей	8	2	2			4	8					8
Тема 9. Етичні принципи та стандарти соціальної роботи при роботі із дітьми, сім'ями та молоддю	8	2	2			4	8					8
Разом за модулем 2	40	10	10			20	40	2	2			36
Модуль 3. Соціальна робота із дітьми												
Тема 10. Соціальне інспектування і оцінки потреб дітей	8	2	2			4	8					8
Тема 11. Основні напрями роботи соціального педагога в школі	8	2	2			4	8					8
Тема 12. Дитячий заклад оздоровлення та відпочинку як соціально-педагогічна система	8	2	2			4	8					8

Тема 13. Принципи, закономірності та зміст соціально-педагогічної реабілітації дітей з інвалідністю	8	2	2			4	8					8
Тема 14. Соціально-педагогічний захист дитинства, дитячого та юнацького руху	8	2	2			4	8					8
Разом за модулем 3	40	10	10			20	40	2	2			36
Усього годин	120	30	30			60	120	6	6			108

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Молодь як специфічна соціально-демографічна група людей	2
2	Тема 2. Покоління молоді	2
3	Тема 3. Діагностика ціннісних орієнтацій та проблем молоді	2
4	Тема 4. Технології соціальної роботи із молоддю	2
5	Тема 5. Соціальні служби для сім'ї, дітей та молоді як інститут реалізації державної молодіжної політики	2
6	Тема 6. Сім'я як провідний компонент системи соціального формування особистості	4
7	Тема 7. Нормативно-правове забезпечення соціальної роботи з сім'ями, дітьми та молоддю	2
8	Тема 8. Соціальний супровід сімей	2
9	Тема 9. Етичні принципи та стандарти соціальної роботи при роботі із дітьми, сім'ями та молоддю	2
10	Тема 10. Соціальне інспектування і оцінки потреб дітей	2
11	Тема 11. Основні напрями роботи соціального педагога в школі	2
12	Тема 12. Дитячий заклад оздоровлення та відпочинку як соціально-педагогічна система	2
13	Тема 13. Принципи, закономірності та зміст соціально-педагогічної реабілітації дітей з інвалідністю	2
14	Тема 14. Соціально-педагогічний захист дитинства, дитячого та юнацького руху	2

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Не передбачено робочим навчальним планом	–

6. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Не передбачено робочим навчальним планом	–

7. Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентів

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ			
РВО перший «бакалаврський» Освітньо-професійна програма «Соціальна робота»	Кафедра соціальної роботи та реабілітації 2022 р.	БІЛЕТ № 1 з дисципліни «Соціальна роботи з сім'ями, дітьми і молоддю»	Затверджую Зав. кафедри (підпис) Сопівник І.В. 2022 р.
<i>Екзаменаційні запитання</i>			
1. Відмова від дитини як соціально-педагогічна проблема			
2. Зміст роботи соціального педагога дітьми «груп ризику»			
<i>Тестові завдання</i>			
1. Молодь в Україні – це соціальна група, віком: а) 14-21 р. б) 14-24 р. в) 14-35 р.			
2. Вкажіть напрями співпраці соціального педагога з дитячими і молодіжними організаціями			
3. Соціальні центри матері та дитини – це заклади, які призначені для тимчасового проживання жінок на 7 – 9 місяці вагітності і матерів із дітьми віком від народження до: а) 6 місяців б) 12 місяців в) 18 місяців г) 24 місяців			
4. Базовими нормативно-правовими актами для її здійснення підтримки сімей з дітьми та жінок, що опинилася у складній життєвій ситуації а) Конвенція ООН про права дитини; б) Конституція України; в) Сімейний кодекс України; г) Кримінальний кодекс України д) Цивільний кодекс України			
5. Основним завданням соціального педагога ... (вкажіть із якою категорією населення) є надання допомоги в налагодженні взаємодії між особистістю, що розвивається в умовах недостатності (фізичної, психічної, інтелектуальної), і суспільством з метою сприяння забезпеченню незалежного життя і підвищення рівня соціальної адаптації дітей і підлітків, які потребують особливої підтримки.			
6. Вкажіть шифр Міжнародного стандарту “Соціальна відповідальність”			
7. Розмістіть у правильній послідовності етапи реалізації соціально-педагогічної технології а) перетворюючий; б) дослідницько-корекційний; в) діагностичний			
8. Підвищена увага з боку суспільства до осіб, що страждають на порушення психічного здоров'я в цілому – це профілактика суїцидальної поведінки: а) первинна; б) вторинна; в) третинна			
9. Профілактична допомога людині, яка думає про суїцид, полягає у: 1) 2) 3)			
10. Які перші заходи необхідно здійснити у випадку, якщо молода людина травмувалася і є підозра зараження ВІЛ?			

8. Методи навчання

Успіх навчання загалом залежить від внутрішньої активності студентів, від характеру їхньої діяльності, то саме характер діяльності, ступінь самостійності та творчості мають бути важливими критеріями у виборі методу.

Пояснювально-ілюстративний метод. Студенти здобувають знання, слухаючи розповідь, лекцію, з навчальної або методичної літератури, через екранний посібник у «готовому» вигляді. Сприймаючи й осмислюючи факти, оцінки, висновки, вони залишаються в межах репродуктивного (відтворювального) мислення. Такий метод якнайширше застосовують для передавання значного масиву інформації. Його можна використовувати для викладення й засвоєння фактів, підходів, оцінок, висновків.

Репродуктивний метод. Ідеться про застосування вивченого на основі зразка або правила. Діяльність тих, кого навчають, є алгоритмічною, тобто відповідає інструкціям, розпорядженням, правилам – в аналогічних до представленого зразка ситуаціях.

Метод проблемного викладення. Використовуючи будь-які джерела й засоби, педагог, перш ніж викладати матеріал, ставить проблему, формулює пізнавальне завдання, а потім, розкриваючи систему доведень, порівнюючи погляди, різні підходи, показує спосіб розв'язання поставленого завдання. Студенти стають ніби свідками і співучасниками наукового пошуку.

Частково-пошуковий, або евристичний метод. Його суть – в організації активного пошуку розв'язання висунутих педагогом (чи самостійно сформульованих) пізнавальних завдань або під керівництвом педагога, або на основі евристичних програм і вказівок. Процес мислення набуває продуктивного характеру, але його поетапно скеровує й контролює педагог або самі студенти на основі роботи над програмами (зокрема й комп'ютерними) та з навчальними посібниками. Такий метод, один з різновидів якого є евристична бесіда, перевірений спосіб активізації мислення, спонукання до пізнання.

Дослідницький метод. Після аналізу матеріалу, постановки проблем і завдань та короткого усних або письмових пояснень ті, кого навчають, самостійно вивчають літературу, джерела, ведуть спостереження та виконують інші пошукові дії. Ініціатива, самостійність, творчий пошук виявляються в дослідницькій діяльності найповніше. Методи навчальної роботи безпосередньо переходять у методи, які імітують, а іноді й реалізують науковий пошук.

9. Форми контролю

Відповідно до «Положення про екзамени та заліки у Національному університеті біоресурсів і природокористування України» від 27 грудня 2019 р., протокол № 5 (зі змінами від 03.03.2021, протокол № 7), https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u284/polozh_ekzameni_zaliki_z_dopovnennyam_2021_dlya_saytu.pdf вивчення здобувачами вищої освіти дисциплін супроводжується поточним контролем та проміжною атестацією.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувачів вищої освіти до виконання поставлених завдань.

Засвоєння здобувачем вищої освіти програмного матеріалу вважається успішним, якщо рейтингова оцінка його становить не менше, ніж 60 балів за 100-бальною шкалою. За таких умов від допускається до підсумкової атестації у формі іспиту.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

На вивчення 1 модуля відведено 1 кредит ECTS, 2 модуля – 1 кредит, 3 модуля – 1 кредит.

Рейтинг студента з дисципліни визначається за 100-бальною шкалою. Він складається з рейтингу з навчальної роботи, для оцінювання якої призначається 70 балів, і рейтингу з підсумкової атестації (іспиту, заліку) – 30 балів.

Кожний модуль теж оцінюється за 100-бальною шкалою (див. табл. 1).

Рейтинг здобувача вищої освіти з навчальної роботи $R_{НР}$ (не більше 70 балів) визначається за формулою:

$$R_{НР} = \frac{0,7 \cdot (R_{ЗМ}^{(1)} \cdot 1 + R_{ЗМ}^{(2)} \cdot 1 + R_{ЗМ}^{(3)} \cdot 1)}{K_{Дис}}$$

де $R_{ЗМ}^{(1)}$, $R_{ЗМ}^{(2)}$, $R_{ЗМ}^{(3)}$ – рейтингові оцінки із 1, 2, 3 модулів за 100-бальною шкалою;

$K_{Дис}$ – кількість кредитів ECTS (або годин), передбачених робочим навчальним планом для дисципліни у поточному семестрі.

Рейтинг здобувача вищої освіти з навчальної роботи округлюється до цілого числа.

Таблиця 1

Розподіл балів за модулями

Поточний контроль			Рейтинг з навчальної роботи	Рейтинг з додаткової роботи	Рейтинг штрафний	Підсумкова атестація (іспит)	Загальна кількість балів
Модуль 1	Модуль 2	Модуль 3					
0-100 балів	0-100 балів						
ПЗ 1 – 10 ПЗ 2 – 10 ПЗ 3 – 10 ПЗ 4 – 10 ПЗ 5 – 10	ПЗ 6 – 20 ПЗ 7 – 10 ПЗ 8 – 10 ПЗ 9 – 10	ПЗ 10 – 10 ПЗ 11 – 10 ПЗ 12 – 10 ПЗ 13 – 10 ПЗ 14 – 10	0-70	0-20	0-5	0-30	0-100

СР 1 – 4		СР 10 – 4					
СР 2 – 4	СР 6 – 8	СР 11 – 4					
СР 3 – 4	СР 7 – 4	СР 12 – 4					
СР 4 – 4	СР 8 – 4	СР 13 – 4					
СР 5 – 4	СР 9 – 4	СР 14 – 4					
Тест 1 – 30	Тест 2 – 30	Тест 3 – 30					

На рейтинг з навчальної роботи можуть впливати рейтинг з додаткової роботи та рейтинг штрафний.

Рейтинг з додаткової роботи додається до рейтингу з навчальної і не може перевищувати 20 балів. Він визначається лектором і надається здобувачам вищої освіти рішенням кафедри за виконання робіт, які не передбачені навчальним планом, але сприяють підвищенню рівня їх знань з дисципліни.

Максимальна кількість балів (20) надається здобувачу вищої освіти за:

- отримання диплому I-го ступеню переможця студентської наукової конференції навчально-наукового інституту чи факультету (коледжу) з відповідної дисципліни;

- отримання диплому переможця (I, II чи III місце) II-го етапу Всеукраїнської студентської олімпіади з дисципліни чи спеціальності (напряму підготовки) у поточному навчальному році;

- отримання диплому (I, II чи III ступеню) переможця Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт з відповідної дисципліни у поточному навчальному році;

- авторство (співавторство) у поданій заявці на винахід чи отриманому патенті України з відповідної дисципліни;

- авторство (співавторство) у виданій науковій статті з відповідної дисципліни;

- виготовлення особисто навчального стенду, макету, пристрою, приладу; розробка комп'ютерної програми (за умови, що зазначене використовується в освітньому процесі при викладанні відповідної дисципліни).

Рейтинг штрафний не перевищує 5 балів і віднімається від рейтингу з навчальної роботи. Він визначається лектором і вводиться рішенням кафедри для здобувачів вищої освіти, які невчасно засвоїли матеріали змістових модулів, не дотримувалися графіка роботи, пропускали заняття тощо.

На рейтинг з навчальної роботи може впливати рейтинг з додаткової роботи – до 20 балів і рейтинг штрафний (з від'ємним знаком) – до 5 балів.

Рейтинг з додаткової роботи визначається лектором і надається студентам за рішенням кафедри за виконання робіт, які не передбачені навчальним планом, але сприяють підвищенню рівня знань студентів з дисципліни.

Рейтинг штрафний $R_{штр}$ не перевищує 5 балів і віднімається від $R_{НР}$. Він визначається лектором і вводиться рішенням кафедри для студентів, які матеріал змістового модуля засвоїли невчасно, не дотримувалися графіка роботи, пропускали заняття тощо.

Допуском до підсумкової атестації є наявність не менше 60 балів із кожного змістового модуля та загалом із навчальної роботи не менше 42 балів.

Підсумкова атестація проводиться у вигляді складання тестів, максимальна кількість балів за яку становить 100 балів.

Для визначення рейтингу здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни $R_{дис}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу з навчальної роботи $R_{НР}$ (до 70 балів):

$$R_{дис} = R_{НР} + R_{АТ}$$

Рейтинг здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни у балах переводиться у національні оцінки згідно з табл. 2.

Таблиця 2

Співвідношення між рейтингом здобувача вищої освіти і національними оцінками

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна за результатами складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	не зараховано

11. Методичне забезпечення

Науково-методичне забезпечення навчального процесу передбачає: державні стандарти освіти, навчальні плани, навчальні програми з усіх нормативних і вибіркового навчальних дисциплін; програми навчальної, виробничої та інших видів практик; підручники та навчальні посібники; інструктивно-методичні матеріали до семінарських, практичних та лабораторних занять; індивідуальні навчально-дослідні завдання; контрольні роботи; текстові та електронні варіанти тестів для поточного і підсумкового контролю, методичні матеріали для організації самостійної роботи студентів.

12. Рекомендована література

1. #Спільно до нових послуг. Керівництво із впровадження соціальних послуг для сімей з дітьми в громадах. Частина 2. Ведення випадку та міжвідомча взаємодія. Посібник / Дацаківська О.Ю., Стельмах С.С., Максименко К.М. Київ, 2021. 72 с.

2. Практики надання соціальних послуг сім'ям, які перебувають у складних життєвих обставинах (науково-методичний збірник) / за ред. Комарової

Н.М. Держ. ін.-т.сімейної та молодіжної політики, Київський міській центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді. К., 2016. 112 с.

3. Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми : посіб. у 2-х ч.; Ч. I. Сучасні орієнтири та ключові технології / З. П. Кияниця, Ж. В. Петрочко. – К. : ОБНОВА КОМПАНІ, 2017. 256 с

4. Соціально-педагогічна діагностика дітей та родин, які опинились в складних життєвих обставинах : метод. рек. / автори-упор. В. Г. Панок, З.О. Гаркавенко, О.Г. Карагодіна, А.С. Шапошнікова. К. : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2017. 76 с.

13. Інформаційні ресурси

1. Про забезпечення соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах : Постанова Кабінету міністрів України № 585 від 1 червня 2020 року. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/585-2020-%D0%BF#n13>

2. Про запобігання та протидію домашньому насильству : Закон України № 2229-VIII, прийнятий Верховною Радою України 07.12.2017 року. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>

3. Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей: Закон України № 20/95-ВР, прийнятий Верховною Радою України 24.01.1995 року. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/20/95-вр#Text>

4. Про організацію надання соціальних послуг : Постанова Кабінету міністрів України № 587 від 1 червня 2020 року. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/587-2020-п#Text>

5. Про охорону дитинства : Закон України № 2402-III, прийнятий Верховною Радою України 26.04.2001 року. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text>

6. Про соціальні послуги : Закон України № 2671-VII, прийнятий Верховною Радою України 17.01.2019 року. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>

7. Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю : Закон України № 2558-III прийнятий Верховною Радою України 21.06.2001 року. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2558-14#Text>

8. Сімейний кодекс України : Закон України №2947-III, прийнятий Верховною Радою України 10.01.2002 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>